



Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Etické otázky při sociální práci s Romy ve vybraných zařízeních v Českých Budějovicích

Autor práce: Markéta Švecová

Obor studia: Etika v sociální práci

Posudek vypracoval: Alois Křišťan

Datum: květen 2019

Autorka si zvolila téma v souladu s profilem studovaného oboru, nicméně při jeho zpracování jakoby se ztrácelo vlastní vymezení, vlastní kontury. Sice svým způsobem autorka pojednává etické otázky, které nějak (nepostřehl jsem jak) nalezla ve vybraných zařízeních, která pracují s Romy, nicméně čtenář by dle nadpisu očekával, že půjde o otázky právě související s romskou problematikou, otázky, které jsou pro práci s Romy specifické. Toho se však nedočká, pojednáváné otázky jsou velmi obecné, autorka se ani nikde nesnaží ani zmínit, že se týkaly práce s Romy, jde o otázky, které by se mohly týkat jakékoliv sociální práce. Když se sám ptám, proč je tedy zmíněna „sociální práce s Romy“ – aniž bych to chtěl autorce podsouvat, ale maně mě napadá, že jí to umožňuje naplnit úvodní kapitoly práce nějakým textem.

K práci mám dále připomínky: V úvodu je formulován cíl – srozumitelně a jasně, dále struktura práce, která vypadá také logicky – nicméně do té doby než si čtenář celou práci přečte. V úvodu ale postrádám nějakou metodu, jakou bude postupovat.

V první kapitole jsou popisováni Romové obecně, kapitola má napřed charakter popisu, což je v pořádku, nicméně na konec tentuje již k osvětovému a pedagogickému žánru. Na s. 8 uvádí dvě vysvětlení proč se málo Romů hlásí k této národnosti, dle mého soudu jde o jednu a tutéž příčinu. Na s.10 uvádí termín „sociální kategorie“, není jasné co se míní.

Autorka popisuje historii, je velmi obtížné popsat historii Romů na tak malé ploše, proto text budí velmi fragmentární dojem. Lépe by bylo uvést jen podstatné prvky z historie a na další odkázat na patřičnou literaturu. Některé údaje postrádají souvislosti, například proč se mnoho Romů po roce 1945 rozhodlo přestěhovat ze Slovenska do Čech (s.12).

Někde nejasné formulace (např. s. 14 co je akceptovaným a zažitým územ majority? Musím se domýšlet). Kapitola Romská kultura na závěr uvádí, že „mnoho dnešních problémů Romů není zapříčiněno jen diskriminací...“ autorka ale nikde před tím neuvedla, že by to někdo tvrdil, proti jak doloženému názoru se tedy vymezuje?

Poslední odstavec na s. 17 nezapadá příliš pod nadpis dané podkapitoly. Věta „zařadila proto, aby i pro nezúčastněné a neinformované čtenáře mohlo vzniknout alespoň základní povědomí“ na s. 8 nevykazuje známky žánru kvalifikační Mgr. Práce, ale spíše popularizačního textu.

Celkově by tato kapitola měla smysl v práci, kde by se s údaji z ní dále pracovalo, kdyby zvolené etické otázky byly natolik romsky specifické, takže by bylo třeba k jejich pochopení znát údaje této kapitoly, jinak postrádá smyslu.

Druhá kapitola popisuje organizace a zařízení pracující s Romy v ČB – z nich autorka popisuje tři blíže (uvádí někde proč si vybrala právě tyto??), někdy až zbytečně podrobně – například OSPOD – autorka píše, že chce „osvětlit, co je to vlastně sociálně-právní ochrana dětí“. Čtenáři takového odborného textu by to mohlo být buď zřejmé, nebo by stačil odkaz.



Ve třetí kapitole hodlá autorka „reflektovat“ vybraná zařízení., což znamená, že je popisuje z hlediska poslání a cíle, hodnot, požadavků na soc. prac., principů, pravomocí. Samotný výběr těchto aspektů je vcelku zajímavý, zajímalo by mě, jak k němu autorka došla.

U aspektu hodnoty autorka objevila „výstižnou definici“ hodnot „vyplyvají z vlastností věci“. Jakkoliv je tato charakteristika užitečná, nepovažuji ji v žádném případě za definici, natož výstižnou. Když na s. 36 si „troufá tvrdit“, že všechny uvedené hodnoty se dotýkají přímo všech uvedených služeb, potřeboval bych vysvětlení. Hodnoty asi vybírala pouze obecně, z dokumentů a u Sasanky k nim přidala křesťanské. Pokud jde o požadované vzdělání, to je dáno zákonem, čili je jasné, že u všech tří organizací bude stejné, netřeba opakovat. Když v kapitole Principy popisuje náročnost, uvádí jako jeden z důvodů, že služba je poskytována bezúplatně – v čem je to pro zaměstnance náročné?

Čtvrtá kapitola uvádí etické teorie, cením autorčinu snahu teorie pochopit a stručně formulovat jejich principy, ale nedomnívám se, že třeba etika péče a deontologie jsou „v protikladu“; rozdílnost nemusí být protiklad. Autorka chce „osvětlit etiku“, uvádí tedy že etika je jedním z témat sociální práce „proto je víc než jasné, že spolu etika... a sociální práce... souvisí“ – domnívám se že jde o argumentaci v kruhu. K argumentaci bych měl více připomínek – např. s. 45 něco vyvozuje z deontologie s tím, že pracovník by se v praxi s touto teorií mohl dostat do střetu, když se musí řídit dle určitých norem ale zároveň usilovat o obecné blaho (to vyvozuje z etického kodexu). Při tom v deontologii postrádám uvažování principu oprávněnosti jednání jen tehdy, je-li platné pro kohokoliv ve stejné situaci. Domnívám se, že ač deontologie neuvažuje s obecným blahem jako principem, nemusí vést ke střetu s ním. Otázkou je pro mě také zařazení etického kodexu k teoriím, vždyť kodex obsahuje normy, které z těch teorií vycházejí. Pokud uvádí poměrně obsáhlé pasáže parafrázované z publikace Fischer/Milfait, není mi jasné, zda vše musí v textu být; dále **zda autorka vidí souvislost etické teorie-kodex-téma práce**; mě tato souvislost v textu místy uniká.

V páté kapitole se chce věnovat etickým otázkám – o jejich výběru uvádí pouze „u výše vybraných zařízení byly formulovány následující etické otázky“ – **vůbec neuvádí kým byly formulovány, zda jsou to všechny, nejčastější, pro někoho nejdůležitější, zda u všech třech či která otázka u jakého zařízení.... To považuji u práce tohoto typu za značný nedostatek.** Otázka moci – domnívám se na rozdíl od autorky, že moc a postavení pracovníka **musí** ovlivňovat jeho chování, jinak by jeho práce byla neúčinná; navíc zákon pracovníkovi OSPODu právě moc dává právě proto, aby byla vykonávána. Otázka profesionality – úřední postavení zpravidla oprávněně ovlivňuje práci soc. pracovníků, je zpravidla také spojeno s očekáváními klientů. Nevím, jak staví osobnostní rysy soc. prac. „do protipólu“ vůči klientovi. Na s. 59 autorka najednou mluví o „pacientovi“ – kde se to vzalo? Není pravda, že uvedené normy nejsou vymahatelné, provinění vůči kodexu může být důvodem k propuštění. Podobných nejasností v kapitole shledávám více.

Formální záležitosti textu jeví známky rady stylistických neobratností a překlepů (neuvádím, mohu doložit).

Práci doporučuji k obhajobě – s výhradou, především celkové koncepce, jak uvedeno výše. Navrhuji hodnocení (dle obhajoby) nejvýše dobře.